
КВАЛІФІКАЦІЯ ПРАВОЧИНУ ІЗ ЗАІНТЕРЕСОВАНІСТЮ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕДУРИ ЙОГО ВЧИНЕННЯ

Карчевський К.А.,

*доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності
Харківського національного університету внутрішніх справ,
канд. юрид. наук доцент*

При проведенні аналізу дій органів управління акціонерного товариства та його посадових осіб щодо вчинення правочину із заінтересованістю можна враховувати запропоновану в теорії схему вчинення так званих нетипових, або екстраординарних правочинів (до яких відносяться й правочини із заінтересованістю). Так, серед дій, які мають місце при їх вчиненні, В. В. Долинська виділяє наступні: а) ініціація правочину; б) оцінка майна, що є об'єктом (предметом) правочину; в)

проведення кваліфікаційних процедур; г) надання та розкриття інформації; д) надання додаткових прав акціонерам; е) прийняття рішення про вчинення правочину, його схвалення та залучення до процедури вчинення правочину державних органів; ж) застосування правових наслідків порушення порядку вчинення правочину [1, с. 284–286]. Одним з важливих етапів при цьому є кваліфікація правочину із заінтересованістю.

Вирішення питання про кваліфікацію є важливим оскільки поєднання в одному випадку кількох екстраординарних правочинів (наприклад, значного правочину та правочину із заінтересованістю) викликає необхідність у з'ясуванні того, якими саме нормами (про значний правочин чи про правочин із заінтересованістю) повинні керуватися сторони у подальшому. З цього приводу можна вказати, що за змістом Федерального закону «Про акціонерні товариства» [2] (надалі – ФЗ «Про АТ») при поєднанні у правочині ознак значного правочину та правочину із заінтересованістю застосуванню підлягають виключно норми про правочин із заінтересованістю (ч. 5 ст. 79 ФЗ «Про АТ»).

У Законі України «Про акціонерні товариства» [3] (надалі – Закон про АТ) прямо не зазначається про те, які норми мають бути застосовані у випадку, коли правочин із заінтересованістю буде також відповідати й ознакам значного правочину. Таким чином, наразі до правочину, що одночасно містить ознаки правочину значного та із заінтересованістю, необхідно одночасно застосовувати вимоги і ст. 70, і ст. 71 Закону про АТ. Сказане може бути підтверджено й тим, що серед переліку випадків, коли вимоги ст. 71 щодо порядку вчинення правочину із заінтересованістю не застосовуються, немає вказівки на випадок поєднання в одному правочині ознак значного правочина та правочину із заінтересованістю.

На нашу думку в даному випадку проведення паралельних дій різними органами АТ може ускладнити порядок вчинення правочину, що одночасно має ознаки значного правочину та правочину із заінтересованістю, тому на законодавчому рівні слід закріпити норму щодо розповсюдження на порядок його вчинення вимог тільки однієї статті (або 70, або 71 Закону про АТ).

Основним елементом кваліфікації правочину із заінтересованістю буде з'ясування наявності заінтересованості у вчинення правочину. Таке з'ясування в свою чергу буде залежати

від встановлення переліку афілійованих осіб господарського товариства та з'ясування того, чи є вони сторонами відповідного правочину, чи ні. До числа елементів кваліфікації правочину із заінтересованістю може відноситися й оцінка майна, що є його предметом. Це обумовлено тим, що будь-який правочин, який вчиняється в процесі господарської діяльності, повинен мати певну цінову визначеність. Тому орган, що уповноважений вчиняти правочин (як екстраординарний, так і звичайний) повинен мати достовірну інформацію про його дійсну ринкову ціну. Від розмірів ціни правочину із заінтересованістю, зокрема, буде залежати його можливий негативний вплив на майнові інтереси товариства. У зв'язку з цим ч.2 ст. 71 Закону про АТ вказує на те, що виконавчий орган АТ повинен надати членам наглядової ради (а за відсутності наглядової ради - кожному акціонеру персонально) інформацію стосовно правочинів, у вчиненні яких товариство заінтересоване, зокрема про: вартість одиниці товару або послуг, якщо вона передбачена правочином; та про загальну суму правочину щодо придбання, відчуження або можливості відчуження майна, виконання робіт, надання або отримання послуг.

Слід зазначити, що за законодавством Росії розмір (ціна) правочину із заінтересованістю, також, як і у випадку зі значними правочинами, може враховуватися і при визначенні порядку його вчинення. Так, зокрема, згідно з ч. 4 ст. 83 ФЗ «Про АТ» передбачено, що рішення про ухвалення правочину у вчиненні якого є заінтересованість приймається загальними зборами акціонерів в разі, якщо предметом правочину є майно, вартість якого за даними бухгалтерської звітності товариства складає 2 або більше відсотка балансової вартості активів товариства за даними його бухгалтерської звітності на останню звітну дату. При цьому, відповідно до ч. 7 вказаної статті для прийняття радою директорів (спостережною радою) товариства та загальними зборами акціонерів рішення про схвалення правочину із заінтересованістю, ціна майна (послуг), що відчужується або набувається визначається радою директорів (спостережною радою) товариства в порядку, встановленому ст. 77 ФЗ «Про АТ» (тобто в загальному порядку, передбаченому для оцінки майна).

У зв'язку з вказаним виникає питання про доцільність проведення дій щодо встановлення ціни правочину із заінтересованості, або так званої оцінки майна й в Україні. На наш

погляд така оцінка повинна проводитися та має здійснюватися в порядку, встановленому для значних правочинів.

При здійсненні кваліфікації правочину із заінтересованістю необхідно встановлення й інших обставин. Так, ч. 3 ст. 71 Закону про АТ передбачені випадки, коли положення про укладання правочинів із заінтересованістю не застосовуються. Тому при проведенні кваліфікації даного правочину також необхідно встановити наявність або відсутність відповідних обставин.

Література:

1. Долинская В.В. Акционерное право: основные положения и тенденции. Монография / В.В. Долинская. - М. : Волтерс Клувер, 2006. - 736 с.

2. Об акционерных обществах : Федеральный закон № 208-ФЗ от 26.12.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular/stockcomp>.

3. Про акціонерні товариства : закон України № 514-VI від 17.09.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/show/514-17>.